

INFORMATOR
TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW MIASTA ŻORY
WYDANIE JUBILEUSZOWE

Redaguje zespół:

Edward	Burcek
Barbara	Kieczka
Leokadia	Koper
Maria	Krzemińska - Briss
Grzegorz	Utrata

Opracowanie graficzne:
Stanisław Szwarc

ŻORY - LUTY - 1992 rok

Spis treści:

- 1. Na jubileusz 25 - lecia.**
- 2. W 25 - tą rocznicę powstania TMMŻ.**
- 3. XXV lat TMMŻ - Kronika działalności 1967 - 1992 r.**
- 4. Sylwetki założycieli Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego w 1967 roku.**
- 5. Program obchodów jubileuszu 25 - lecia istnienia TMMŻ.**

Na jubileusz 25 - lecia

W życiu społeczno-kulturalnym miasta Żory trwałe swoje miejsce zajmuje Towarzystwo Miłośników Miasta Żory.

Jubileusz 25 - lecia istnienia i działalności TMMŻ jest dowodem nierozwalnej więzi z miastem, jego historią i tradycją.

Członkowie Towarzystwa swoją aktywną pracą przyczynili się do spopularyzowania żorskich zabytków poprzez liczne publikacje, w których to omówiono walory historyczne i architektoniczne żorskich reliktyw minionej kultury polskiej. Fakty te uwydatniła opracowana z okazji 700-lecia miasta "Księga Pamiątkowa".

Ponad siedmiowiekowa historia miasta stała się motywem do utworzenia Izby Muzealnej.

Towarzystwo pokazało historyczny obraz życia naszego grodu, przechodzącego okresy sławy i bogactwa oraz niepowodzeń i upadków.

Za możliwość poznania historii rodzinnego miasta oraz wpływu na związek emocjonalny z Żorami składam słowa podziękowania i uznania.

P O Prezydenta Miasta
mgr Zygmunt Łukaszczyk

W 25-tą rocznicę powstania Towarzystwa Miłośników Miasta Żory

Przed 25-ciu laty zebrało się w Miejskim Domu Kultury grono działaczy kulturalno-oświatowych, którzy ogarnięci pasją społecznikowskiego tworzenia zastanawiali się nad sposobem ożywienia życia kulturalnego w mieście, przede wszystkim zaś zaspokojenia zainteresowania społeczeństwa żorskiego dziejami miasta. Przewodniczyli im nauczyciele miejscowego Liceum Ogólnokształcącego im. Karola Miarki prof. prof. Zygmunt Laskowski i Józef Krysztafkiewicz oraz kierownik Miejskiego Domu Kultury Hubert Oberaj i Prezes Gminnej Spółdzielni "Samopomoc Chłopska" Brunon Przeliorz. W wyniku wielogodzinnej dyskusji zrodziła się myśl powołania do życia stowarzyszenia kulturalno-oświatowego.

Pierwsze Walne Zgromadzenie stowarzyszenia odbyło się 21 lutego 1967r. w Miejskim Domu Kultury, na którym przyjęto nazwę: Towarzystwo Miłośników Regionu Żorskiego. Uchwalono również Statut oraz wybrano władze, które ukonstytuowały się następująco:

Prezesem Zarządu został	Zygmunt Laskowski
I Wiceprezes	Hubert Oberaj
II Wiceprezes	Bolesław Nogowczyk
Sekretarz	Halina Oberaj
Skarbnik	Zenon Kaleta
Z-ca Sekretarza	Józef Krysztafkiewicz
Z-ca Skarbnika	Alojzy Dudek
Członek Zarządu	Michał Hilewicz

Do Komisji Rewizyjnej weszli

- Maksymilian Kuczera
- Bolesław Kuś
- Jan Szymura

Powołano następujące komisje:

1. Komisja Kulturalno - Oświatowa, której przewodniczył Stefan Łytkowski
2. Komisja Propagandowo-Organizacyjna - przewodniczący Fryderyk Pietrzyk

3. Komisja Historyczno-Wydawnicza - przewodniczący Brunon Przeliorz.

Wybrany Zarząd Towarzystwa, co wynikało z uchwalonego Statutu TMRŻ za cel swojej działalności przyjął następujące zadania:

- ukazanie dziejów prastarego grodu żorskiego szczycącego się wieloma cennymi pamiątkami kultury, poprzez prace badawcze i popularyzatorskie jego przeszłości,
- ochrona zabytków, pomników i pamiątek związanych z miastem
- rozpowszechnianie pamięci o ludziach zasłużonych dla miasta
- współuczestniczenie w aktualnych zagadnieniach społeczno-gospodarczych i kulturalnych miasta oraz ich popularyzacja.

Realizację ustalonych celów oparto na zaangażowanych w prace Towarzystwa ludziach, którzy pokochali swoje miasto i dla niego postanowili ofiarować swoją wiedzę i zdolności. O efektach swoich prac postanowili informować społeczeństwo przez wydawanie własnego periodyku pod nazwą "Informator Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego". Pierwszy numer tego wydawnictwa ukazał się już we wrześniu 1967 r. Opublikowano w nim nieznany dotąd społeczeństwu miasta tekst dokumentu założenia miasta z 1272 r. w języku łacińskim oraz dowolnym tłumaczeniu polskim przez Zygmunta Laskowskiego.

W następnych "Informatorach" rozwijano prowadzone prace badawcze nad historią miasta a także publikowano informacje o bieżącej działalności Towarzystwa i aktualności z życia miasta.

I tak jest do dnia dzisiejszego.

W okresie 25-lecia Towarzystwo wydało 20 zeszytów "Informatorów". Ni-

niejszy "Informator" jest kolejnym 21 zeszytem, którego treść stanowi tym razem historia powstania i działalności Towarzystwa Miłośników Miasta Żory, którą to nazwę Towarzystwo przyjęło w 1976 r. Przedstawione zostały w nim również sylwetki ludzi, którzy byli pionierami tego ruchu społeczno-kulturalnego w mieście.

Dzięki ich inicjatywie zorganizowane zostały w 1972 r. uroczystości 700-lecia miasta. Wiele zaangażowania w przygotowanie tych uroczystości włożył ówczesny prezes Zygmunt Laskowski. Rezultatem jego starań było powstanie na szczęblu miasta Komitetu Organizacyjnego obchodów jubileuszu 700-lecia miasta oraz opracowanie szczegółowego programu uroczystości, na których uwzględniono również obchody jubileuszowe kilku żorskich instytucji i zakładów pracy

jak np.: 50-lecie LO, 25-lecie ZSZ, 25-lecie MBP, 20-lecie ZWUS, 15-lecie MDK oraz 90-lecie OSP.

Imprezy związane z jubileuszem 700-lecia miasta odbyły się w czasie od 3 - 6 czerwca 1972 r. i były dużym wydarzeniem kulturalnym w mieście.

Z jubileuszem tym wiąże się też inne wydarzenie, mające znaczenie dla miasta mianowicie, opracowanie i wydanie przez Towarzystwo pierwszej monografii w postaci "Pamiętkowej Księgi miasta Żory", w której w sposób syntetyczny ujęto historię Żor od założenia do czasów współczesnych.

Dziesięć lat później Towarzystwo zainicjowało organizowanie "Dni Żor", które młodzież Liceum Ogólnokształcącego w wyniku konkursu nazwała "Żorską Wiosną Młodości". Imprezy "Żorskiej Wiosny Młodości", odbywające się od tego czasu co roku są prezentacją dorobku kulturalnego miasta od zespołów dzieci przedszkolnych poprzez młodzież szkół podstawowych do zespołów Miejskiego Ośrodka Kultury i pozostałych placówek kulturalno-oświatowych oraz zaproszonych zespołów zawodowych i amatorskich. Imprezom kulturalnym towarzyszą kiermasze i jarmarki handlowe, festyny oraz bogaty kalendarz imprez sportowych i rekreacyjnych.

"Żorska Wiosna Młodości" weszła na stałe w tradycję miasta i stanowi jeden z czynników integrujących mieszkańców.

Zadaniem statutowym Towarzystwa jest popularyzacja wiedzy o mieście wśród społeczeństwa. Zadanie to jest wypełniane poprzez organizowane różnego rodzaju spotkania i prelekcje w zakładach pracy, szczególnie zaś z młodzieżą szkolną. Niemal od początku istnienia Towarzystwo organizuje dla młodzieży szkół podstawowych w mieście coroczny konkurs pod nazwą "Co wiesz o Żorach" o puchar przechodni Prezydenta Miasta.

Propagowaniu historii miasta służyło również zorganizowanie w 1972r. i prowadzenie "Izby Muzealnej", w której zebrano dość bogatą kolekcję dokumentacji i pamiątek o mieście. Oprócz wystawy stałej, obrazującej historię żorskiego grodu, urządzone były wystawy okolicznościowe m.in. ludzi zasłużonych dla miasta i sławiących je aktualnie jak na przykład szybowcowego mistrza świata Jerzego Makuli czy żeglarza Bernarda Kuczery. Szczególnie ważna była wystawa poświęcona żołnierzom - obrońcom miasta we wrześniu 1939 roku.

Z wystawą tą związane było spotkanie żyjących uczestników tej obrony w siedzibie Towarzystwa. Spotkanie to poprzedzone zostało uroczystością odsłonięcia na mogile poległych w czasie walk żołnierzy tablicy pamiątkowej z nazwiskami. Tego honorowego odsłonięcia tablicy dokonała wdowa po poległym w obronie Żor dowódcy plutonu ppor. Władysławie Pawlikowskim. W uznaniu zasług ppor. Władysława Pawlikowskiego, na wniosek Towarzystwa jedno z nowych osiedli mieszkaniowych w mieście nazwano jego imieniem.

Z inicjatywy Towarzystwa upamiętniono nazwami ulic pamięć innych zasłużonych dla miasta ludzi, a mianowicie mjr Józefa Stranza, Bonifacego Bałdyka, ks. Piotra Klimka.

Towarzystwo było ponadto organizatorem sympozjów i sesji popularno-naukowych o tematyce lokalnej i regionalnej.

Referaty wygłaszali wybitni naukowcy Uniwersytetu Śląskiego oraz działacze TMMŻ.

Na odcinku ochrony zabytków TMMŻ doprowadziło do skatalogowania i sklasyfikowania obiektów zabytkowych w mieście i ustalenia ich wartości historycznej. Prawie od początku istnienia Towarzystwo podejmowało starania o odrestaurowanie fragmentów jednego z najcenniejszych zabytków architektury XIII wieku, jakim są mury obronne. Starania te zostały zrealizowane dopiero w latach 80-tych.

Należy również wspomnieć o zasługach Towarzystwa w zakresie promocji i rozpowszechnienia herbu miasta, podjęcia inicjatywy pana Jana Szulika dla spopularyzowania osoby laureata nagrody Nobla, Otto Sterna ur. w Żorach 1888 roku oraz o inicjatywie skomponowania hejnału żorskiego, który po raz pierwszy zabrzmiał w czasie inauguracji obchodów 700-lecia miasta w dniu 3 czerwca 1972 roku. Hejnał ten patronuje od tego czasu wszystkim ważniejszym wydarzeniom kulturalnym w mieście m.in. "Żorskiej Wiośnie Młodości" i konkursowi "Co wiesz o Żorach".

Przedstawiona wyżej skrótowo historia powstania i działalności Towarzystwa Miłośników Miasta Żory nie wyczerpałaby tematu, gdyby nie wspomnieć o grupie ludzi szczerze oddanych na przestrzeni 25 lat jego istnienia i działalności.

Wśród nich wymienić należy: Briss Wiesław, Buchalik Alojzy, Burcek Edward, Delowicz Jan, Dudek Ewa, Gliński Władysław, Grymel Elżbieta, Kaleta Zenon, Kędzior Zdzisław, Kieczka Barbara, Koper

Leokadia, Krzemińska-Briss Maria, Kubica Damian, Łytkowski Stefan, Przeliorz Brunon, Rosenstrauch Urszula, Szwarc Stanisław, Wyrobek Bogusław, Oberaj Halina, Oberaj Hubert, Pinocy Stefan, Probosz Stanisław.

Szczególne zasługi dla rozwoju i osiągnięć Towarzystwa wnieśli:

- Zygmunt Laskowski - założyciel i pierwszy prezes od 1967 r. do śmierci w 1974 r.
- Paweł Lokaj - członek Towarzystwa od chwili założenia, jego wieloletni prezes od 1976 r. do 1991 r. , aktualny Prezes Honorowy.
- Józef Krysztafkiewicz - wieloletni członek władz Towarzystwa, obdarzony tytułem Honorowego Prezesa w 1986 r. do czasu śmierci w roku 1988.

W latach 1974 do 1976 funkcję prezesa naszego Towarzystwa pełnił Józef Brząkalik. Od stycznia 1991 r. obowiązki te Walne Zgromadzenie powierzyło Edwardowi Burckowi.

Do grona aktywnych członków i sympatyków współpracujących z Towarzystwem należą nauczyciele szkół podstawowych, którzy poprzez przygotowanie uczniów do konkursu "Co wiesz o Żorach" pobudzają młodzież do zainteresowania się historią miasta, a przez to do jego popularyzacji.

Należą się wszystkim członkom i sympatykom słowa podziękowania za dotychczasową pracę dla dobra społecznego.

Podziękować również wypada kolejnym ekipom władz miejskich, w tym również aktualnemu Zarządowi Miasta za wspieranie naszych inicjatyw.

Życzymy sobie, jako aktualny Zarząd Towarzystwa, aby wkraczając w następne lata działalności, nie zostały uronione najdrobniejsze szczegóły kontynuacji chlubnych tradycji zapoczątkowanych przez założycieli naszego Towarzystwa, a także, aby nasza społeczna praca cechowała się aktywnością, dynamiką, nowymi inicjatywami i szerokim zakresem spełniania obowiązków statutowych dla zachowania bogatych kart historii Żor - tej zamierzchłej i tej najnowszej, jak również we współuczestnictwie w bieżącym życiu miasta.

Życzenia nasze spełnią się, jeżeli grono członków i sympatyków naszego Towarzystwa będzie się poszerzać i współuczestniczyć w jego działalności w następnych latach po jubileuszu.

IDŹCIE Z NAMI!

To apel do wszystkich mieszkańców ukochanego miasta oraz pracowników zakładów, spółdzielni, firm, spółek i instytucji, którym istnienie zapewniła żorska ziemia.

Za Zarząd TMMŻ

Edward Burcek

Prezes

ZARZĄD

Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego
z 1972 r.

Siedzą od prawej : Halina Oberaj - sekretarz, Władysław Gliński - członek Zarządu, Zygmunt Laskowski - prezes, Stefan Łytkowski, Józef Krysztafkiewicz - członkowie Zarządu.

Stoją od prawej : Leopold Kadłubiec - z-ca sekretarza, Hubert Oberaj - pierwszy wiceprezes, Paweł Lokaj - członek Zarządu.

Nieobecni na zdjęciu : Bolesław Nogowczyk - drugi wiceprezes, Zenon Kaleta - skarbnik, Michał Hilewicz, Kazimierz Małczak - członkowie Zarządu.

Aktualne władze Towarzystwa Miłośników Miasta Żory.

Siedzą od prawej : Paweł Lokaj - Honorowy Prezes, Leokadia Koper - Wiceprezes, Edward Burcek - Prezes, Damian Kubica - Wiceprezes, Wanda Zdrójkowska - Sekretarz.

Stoją od prawej : Krystian Stępień - członek Zarządu, Maria Krzemińska-Briss - Skarbnik, Grzegorz Utrata - Członek Zarządu, Zygmunt Łukaszczyk - po Prezydenta Miasta, Alojzy Buchalik - członek Komisji Rewizyjnej, Jan Delowicz - Z-ca Skarbnika.

Nieobecni na zdjęciu : Barbara Kieczka - Z-ca Sekretarza, Lucyna Chodacka - członek Zarządu, Zbigniew Kożuch - członek Zarządu, Bogusław Wyrobek - Przewodniczący Komisji Rewizyjnej, Antoni Rajch - członek Komisji Rewizyjnej.

XXV LAT TMMŻ

Kronika działalności 1967 - 1992

24 I 1967 - organizacyjne zebranie Towarzystwa Przyjaciół Regionu Żorskiego, którego inicjatorami i założycielami byli: Zygmunt Laskowski, Stefan Łytkowski, Józef Krysztafkiewicz, Bogusław Rubiś, Maksymilian Kuczera, Zenon Kaleta, Hubert Oberaj, Barbara Wyrobek, Alojzy Dudek, Brunon Przeliorz, Michał Hilewicz, Bolesław Nogowczyk, Halina Oberaj, Paweł Lokaj, Bolesław Wieczorek, Leopold Kadłubiec, Fryderyk Pietrzyk.

Na zebraniu podjęto uchwałę o powołaniu "Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego" w Żorach z siedzibą w Miejskim Domu Kultury. Powołano komisję do opracowania statutu.

21 II 1967 - Pierwsze Walne Zgromadzenie Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego. Uchwalono statut, dokonano wyboru pierwszego Zarządu, w skład którego weszli: Alojzy Dudek, Michał Hilewicz, Zenon Kaleta, Józef Krysztafkiewicz, Zygmunt Laskowski, Stefan Łytkowski, Bolesław Nogowczyk, Hubert i Halina Oberajowie, Brunon Przeliorz i Fryderyk Pietrzyk.

28 II 1967 - Ukonstytuował się pierwszy Zarząd TMRŻ w składzie:

prezes	- Zygmunt Laskowski
wiceprezes	- Bolesław Nogowczyk
-"	- Hubert Oberaj
sekretarz	- Halina Oberaj
z-ca sekretarza	- Józef Krysztafkiewicz
skarbnik	- Zenon Kaleta
z-ca skarbnika	- Alojzy Dudek
członek	- Michał Hilewicz
-"	- Brunon Przeliorz
-"	- Stefan Łytkowski
-"	- Fryderyk Pietrzyk

Na zebraniu powołano następujące komisje:

1. Histotyczno-wydawniczą
2. Kulturalno-oświatową
3. Organizacyjno-programową

12 V 1967 - Decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej - Urzędu Spraw Wewnętrznych nr SW III 080/24/67 Towarzystwo Miłośników Regionu Żorskiego otrzymało osobowość prawną i zostało zatwierdzone oraz wpisane do rejestru stowarzyszeń pod numerem 2692.

IX 1967 - Wydany został pierwszy numer biuletynu informacyjnego "Informator TMRŻ". Komitet redakcyjny pierwszego biuletynu tworzyli: Anna Brzezicka, Zenon Kaleta, Józef Krysztafkiewicz, Zygmunt Laskowski, Stefan Łytkowski, Bolesław Nogowczyk, Hubert Oberaj, Brunon Przeliorz i Fryderyk Pietrzyk.

W biuletynie znalazły się następujące artykuły:

1. Apel do członków i sympatyków.
2. Tłumaczenie dokumentu założenia miasta Żory.
3. Herb żorski.
4. Opis planu miasta z 1766 r.
5. Historia powstania Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego.

XII 1967 - Liczba członków TMRŻ do końca roku wynosiła 116 osób.

VII - VIII 1968 - Ukazał się drugi numer "Informatora TMRŻ", w którym opublikowany został imienny wykaz członków oraz znalazły się następujące artykuły:

1. W 23 rocznicę walk o wyzwolenie miasta Żor - autor: Zygmunt Laskowski.
2. Ze wstępnej działalności Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego - autorzy: Hubert Oberaj i Zygmunt Laskowski.
3. Narodziny obronnego miasta Żar - autor: Zygmunt Laskowski.
4. Z życia cechu rzeźników żorskich - autor: Józef Krysztafkiewicz.
5. Komunikaty.

XII 1968 - Liczba członków do końca roku wynosiła 160 osób.

17 II 1969 - Drugie Walne Zgromadzenie Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego. Dokonano wyboru nowego Zarządu w następującym składzie: Władysław Gliński, Michał Hilewicz, Zenon

Kaleta, Leopold Kadłubiec, Józef Krysztafkiewicz, Zygmunt Laskowski, Hubert Oberaj, Bolesław Nogowczyk, Halina Oberaj, Stefan Łytkowski, Kazimierz Małczak i Paweł Lokaj.

24 II 1969 - Ukonstytuował się Zarząd TMRŻ w składzie:

prezes	- Zygmunt Laskowski
wiceprezes	- Hubert Oberaj
- " -	- Bolesław Nogowczyk
sekretarz	- Halina Oberaj
z-ca sekretarza	- Leopold Kadłubiec
skarbnik	- Zenon Kaleta
członek	- Stefan Łytkowski
- " -	- Władysław Gliński
- " -	- Józef Krysztafkiewicz
- " -	- Michał Hilewicz
- " -	- Kazimierz Małczak
- " -	- Paweł Lokaj

VI 1969 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMRŻ", którego treść stanowiły:

1. Z drugorocznej działalności TMRŻ - ciąg dalszy wykazu członków
2. Z dziejów organizacji kształcenia zawodowego w Żorach.
3. Zaopatrzenie miasta Żor w wodę w jego dziejach.
4. Rozwój ludności miasta Żor w latach 1272 - 1968.
5. Towarzystwa Regionalne jako aktywny czynnik rozwoju kulturalnego w kraju.

XII 1969 - Liczba członków do końca roku wynosiła 259 osób. Ważniejsze wydarzenia w TMRŻ w pierwszych latach istnienia: 1967 - 1969.

1. Zainicjowanie akcji obchodów jubileuszu 700 lecia miasta.
2. Zbieranie materiałów do jubileuszowej księgi "Księga pamiątkowa".
3. Ogłoszenie konkursu na hejnał Żor i plakat propagujący 700 lecie Żor.
4. Nawiązanie współpracy z Wojewódzkim Wydziałem Kultury, Konserwatorem Wojewódzkim i Okręgową Komisją Ochrony Zabytków w Katowicach.
5. Przeprowadzenie rejestracji zabytków Żor i okolicy, i zaangażowanie

- 12 społecznych opiekunów żorskich zabytków.
6. Sporządzenie fotograficznej dokumentacji zabytków żorskich jako podstawy do wydawanego albumu pamiątkowego.
 7. Wprowadzenie w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem do rejestru zabytków tzw. "krzyża pokutnego" nieznanego pochodzenia i "Gichty" - zabytku techniki hutniczej, wieży pozostałej po hucie "Waleska" wybudowanej w 1832 r.
 8. Rozpoczęcie prac konserwatorskich średniowiecznych murów obronnych.
 9. Urządzenie w Liceum Ogólnokształcącym wystawy pt. "Ochrona i konserwacja zabytków".
 10. Przystąpienie do konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Kultury i Sztuki i "Kurier Polski" pod nazwą "Blżej regionu - bliżej kraju".
 11. Wydanie 3 numerów "Informatorów TMRŻ".
 12. Organizowanie prelekcji i pogadanek oraz wystaw w Miejskim Domu Kultury i Liceum Ogólnokształcącym im. Karola Miarki w Żorach.
 13. Zorganizowanie wspólnie z Miejskim Domem Kultury międzyszkolnego konkursu "Czy znasz Żory?".
 14. Utworzenie z inicjatywy prezesa TMRŻ Zygmunta Laskowskiego w Liceum Ogólnokształcącym w Żorach Szkolnego Koła Miłośników Regionu Żorskiego.
 15. Ścisła współpraca z Miejską Radą Narodową w Żorach w trakcie trwania konkursu miast o tytuł "Mistrz Gospodarności".

25 V 1970 - Z okazji 25 lecia PRL, Towarzystwo Miłośników Regionu Żorskiego zorganizowało międzyszkolny konkurs "Czy znasz powiat rybnicki?" W konkursie udział brały: Szkoła Podstawowa nr 1, Szkoła Podstawowa nr 2 i Liceum Ogólnokształcące.

V 1970 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMRŻ", którego treść stanowiły następujące artykuły:

1. TMRŻ wśród laureatów konkursu "Blżej regionu - bliżej kraju" - autor: Zygmunt Laskowski.
2. Imienny wykaz członków TMRŻ - ciąg dalszy.
3. Obrona Żor w kampanii wrześniowej w 1939 r. - autor: Aleksander Rosestrauch.
4. Wspomnienia o ppor Władysławie Pawlikowskim poległym

- w obronie Żor - autor: Władysław Gliński.
5. Prasłowiańskie pochodzenie miasta Żor - autor: Zygmunt Laskowski.
 6. Zabytkowe cechy urbanistyczne miasta Żor - autor: Józef Krysztafkiewicz.
 7. Żory na tle środowiska geograficznego - autor: Zenon Kaleta.
 8. Żorska Szkoła Zawodowa w obliczu Srebrnych Godów - autor: Władysław Gliński.
 9. Analiza dokumentu budowy Remizy Strażackiej w Żorach.
 10. Komunikaty.

13 X 1970 - Odkonstytuowano się spotkanie Zarządu TMRŻ z aktywnym kulturalno - oświatowym z Jugosławii, zwiedzającym polskie miasta.

X 1970 - ukazał się kolejny numer "Informatora TMRŻ", którego treść stanowiły następujące artykuły:

1. Odezwa do społeczeństwa miasta Żor.
2. Geneza nazwy miasta - autor: Zygmunt Laskowski.
3. Służba zdrowia w dziejach miasta Żor - autor: Stefan Łytkowski.
4. Żorska Szkoła Zawodowa w obliczu Srebrnych Godów - ciąg dalszy - autor: Władysław Gliński.
5. Żory na tle środowiska geograficznego - ciąg dalszy - autor: Zenon Kaleta.
6. Obrona miasta Żor w XIV i XV w. - autor: Zygmunt Laskowski
7. Komunikaty.

XII 1970 - Liczba członków do końca roku wynosiła 179 osób.

I 1971 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMRŻ", którego treść stanowiły następujące artykuły:

1. Działalność TMRŻ w 1970 r. - autor: Zygmunt Laskowski.
2. Imienny wykaz członków - ciąg dalszy.
3. Na 700 lecie Żor - autor: Władysław Gliński.
4. Dzieje ruchu harcerskiego w Żorach w okresie międzywojennym - autor: Ewa Dudek.
5. Dzieje żorskiego sądownictwa w latach 1922 - 1950 - autor: Adam Synoradzki.

6. Ratusz żorski - autor: Józef Krysztafkiewicz.
7. Notariat w Żorach po II wojnie światowej - autor: Adam Synoradzki.
8. Żorska forteca w średniowieczu - autor: Zygmunt Laskowski.

III 1971 - Towarzystwo Miłośników Regionu Żorskiego wydało "Informator TMRŻ" pt. "Kronika miasta Żor od 24 III 1945 do 31 XII 1970" - opracowany przez komitet redakcyjny w składzie: Władysław Gliński, Zenon Kaleta, Józef Krysztafkiewicz, Zygmunt Laskowski, Stefan Łytkowski, Hubert Oberaj, Czesława Suchmiel, Ewa Dudek i Adam Synoradzki.

Autorzy poświęcili kronikę jubilatowi Żorom, które w 1972 obchodzić będą 700 lecie istnienia. Oprócz kronikarskiego opisu wydarzeń minionego 25 lecia Żor, podane zostały również ogólne informacje o okresie okupacji w Żorach i mieszkańcach miasta, którzy zginęli w okresie okupacji w obozach koncentracyjnych.

V 1971 - Z inicjatywy TMRŻ zorganizowano w Miejskim Domu Kultury sesję popularnonaukową poświęconą 50 rocznicy wybuchu powstania śląskiego. Prelekcję wygłosił rektor Uniwersytetu Śląskiego prof. dr Kazimierz Popiołek.

X 1971 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMRŻ", którego treść stanowiły następujące artykuły:

1. Pochwała wieków - autor: Władysław Gliński.
2. Manifestacja polskości regionu żorskiego w 1918 r. - autor: Józef Wyrobek.
3. Żorski region w akcji ruchu oporu podczas II wojny światowej - autorzy: A. Kowalczyk i Z. Laskowski.
4. Wawrzyńczyk Wilhelm - autorka: C. Bobkówna.
5. Historyczne zabytki miasta Żor - autorzy: Władysław Gliński i Józef Krysztafkiewicz.
6. Żorskie zabytki sakralne - autor: Zygmunt Laskowski.
7. Z dziejów Szkoły Podstawowej nr 1 w Żorach - autor: Ewa Dudek.
8. Komunikaty.

VI 1972 - Towarzystwo Miłośników Regionu Żorskiego aktywnie uczestniczyło w obchodach 700 - lecia Żor. Wydarzenie to pozostało

w historii miasta w nazwie "Osiedle 700-lecia Żor", którą uchwaliła MRN na wniosek Zarządu TMRŻ. Za wkład pracy w organizowaniu imprez Miejski Komitet Obchodów 700 lecia Żor przyznał Zarządowi TMRŻ nagrodę pieniężną w wysokości 4000 złotych.

VI 1972 - Ukazała się "Pamiątkowa Księga Miasta Żory" wydana przez TMRŻ i Społeczny Komitet Obchodów 700 lecia Żor. Autorem Księgi był Zygmunt Laskowski, opracował ją graficznie Beniamin Baron i Fryderyk A. Pietrzyk, zdjęcia i reprodukcje wykonał Marian Machoczek.

Księga zawierała następujące artykuły:

1. Dokument założenia obronnego miasta Żar.
2. Geneza nazwy miasta Żor.
3. Założenie miasta Żor.
4. Zabytkowe cechy średniowiecznej fortecy żarskiej.
5. Obrona Żor w XIV i XV wieku.
6. Zabytkowa szata Żor i jego życie społeczne.
7. Żorskie zabytki sakralne.
8. Międzywojenne siedemnastolecie Żor.
9. Z ponurych lat okupacji.
10. Osiągnięcia miasta w Polsce Ludowej.
11. Ilustracje i reprodukcje.

IX 1972 - Towarzystwo Miłośników Regionu Żorskiego otrzymało od Prezydium Miejskiej Rady Narodowej bezpłatnie lokal na siedzibę Zarządu w budynku starego Ratusza na Rynku.

27 II 1973 - Odkonano Walne Zgromadzenie TMRŻ. Dokonano wyboru nowego Zarządu w następującym składzie:

prezes	- Zygmunt Laskowski
wiceprezes	- Józef Brząkalik
wiceprezes	- Paweł Lokaj
sekretarz	- Ewa Dudek
skarbnik	- Urszula Rosenstrauch
członek	- Alojzy Buchalik
-"	- Władysław Gliński
-"	- Zenon Kaleta
-"	- Józef Krysztafkiewicz
-"	- Ryszard Leśnikowski

-"	- Stefan Łytkowski
-"	- Bolesław Nogowczyk
-"	- Brunon Przeliorz
-"	- Bogusław Rubiś
-"	- Walenty Sobik
-"	- Emil Tomecki
-"	- Waldemar Weisman

V 1973 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMRŻ".

XII 1973 - Liczba członków na koniec roku wynosiła 256 osób.

14 VI 1974 - Zmarł Zygmunt Laskowski, inicjator, założyciel i wieloletni prezes Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego.

25 X 1974 - Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie TMRŻ. Członkowie TMRŻ uczcili pamięć Prezesa Zygmunta Laskowskiego. Dokonano wyboru nowego prezesa, którym jednomyślnie został wybrany Józef Brząkalik, pełniący dotychczas funkcję wiceprezesa. Walne Zgromadzenie podjęło decyzję o nie dokonywaniu zmian w składzie Zarządu.

1975 - Na polecenie władz polityczno - administracyjnych miasta, siedzibę TMRŻ przeniesiono z budynku Ratusza na Rynku z powrotem do Miejskiego Domu Kultury.

XII 1975 - Liczba członków wynosiła na koniec roku 187 osób.

13 V 1976 - Walne Zgromadzenie Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego, które podjęło uchwałę o zmianie dotychczasowej nazwy na Towarzystwo Miłośników Miasta Żory. Dokonano również wyboru nowego Zarządu w następującym składzie:

prezes	- Paweł Lokaj
wiceprezes	- Józef Brząkalik
-"	- Brunon Przeliorz
sekretarz	- Ewa Dudek
skarbnik	- Urszula Rosenstrauch
członek	- Zygfryd Płoneczka
-"	- Krystian Bem

- "- - Józef Krysztafkiewicz
- "- - Jan Kret
- "- - Stefan Łytkowski
- "- - Alojzy Buchalik
- "- - Tadeusz Wyrobek
- "- - Emil Tomecki
- "- - Stanisław Probosz
- "- - Bogusław Musiał
- "- - Tadeusz Krzemiński
- "- - Erwin Jeziorek
- "- - Władysław Gliński

6 IX 1976 - Powołano komitet organizacyjny, który miał przygotować obchody 10 - lecia Towarzystwa Miłośników Miasta Żory.

XII 1976 - Liczba członków wynosiła na koniec roku 237 osób.

12 I 1977 - Na wniosek Zarządu TMMŻ władze polityczno-administracyjne Żor postanowiły zorganizować po raz pierwszy imprezę pod nazwą "Dni Żor". Imprezę zaplanowano na okres od 1-5 VI 1977.

1 VI 1977 - W ramach pierwszych "Dni Żor" Zarząd TMMŻ zorganizował międzyszkolny konkurs dla uczniów szkół podstawowych pod nazwą "Co wiesz o Żorach?". Konkurs przeprowadzono w Miejskim Domu Kultury, na sali widowiskowej.

18 VI 1977 - Z inicjatywy członków Towarzystwa Miłośników Miasta Żory opracowano projekty znaczków, breloczków, proporczyków i pocztówek upamiętniających obchody pierwszych "Dni Żor".

VI 1977 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMMŻ" pod nazwą "Żory moje miasto". Treść stanowiły następujące artykuły:

1. Założenia programowe TMMŻ - autor: Stanisław Probosz.
2. Rosną nowe Żory - autor: Jerzy Kuczek.
3. Wyciąg z dokumentu założenia miasta:
 - Fundator obronnego miasta Żory.
 - Herb żorski.
 - Mury obronne miasta Żory.
 - "Gichta" - dawna huta żelaza "Waleska" - autorzy: Józef

Krysztafkiewicz i Stanisław Probosz.

4. Historia Muzeum Żorskiego - autor: Władysław Gliński.
5. Starożorskie nazwy - autor: Hubert Oberaj.
6. Wspomnienia o prof. Zygmuncie Laskowskim - autor: Józef Krysztafkiewicz.
7. Życie TMMŻ - autor: Stanisław Probosz.
8. Informacje i komunikaty - autor: Stanisław Probosz.

XII 1977 - Liczba członków wynosiła na koniec roku 260 osób.

V 1978 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMMŻ" pod nazwą "Żory miasto przyszłości". Treść stanowiły następujące artykuły:

1. Mandat zaufania - autor: Stanisław Probosz.
2. Perspektywy rozwoju rolnictwa w Żorach - autor: Józef Dajka.
3. Udział 1-szej Czechosłowackiej Brygady Pancerniej w wyzwoleniu Żor - autor: Zygmunt Orlik.
Poznajemy nowe dzielnice Miasta i Gminy Żory - Kryry - autor: Zygmunt Orlik.
4. Rys historyczny sportu w Żorach - autor: Brunon Przeliorz.
5. Muzeum Żor - autor: Paweł Lokaj.
6. Satarożarskie nazwy - ciąg dalszy - autor: Hubert Oberaj.
7. Jan Gajda - zapomniany działacz Ziemi Śląskiej - autorzy: Józef Krysztafkiewicz i Paweł Lokaj.
8. Dorobek TMMŻ - autor: Paweł Lokaj.
9. Informacje i komunikaty - autor: Stanisław Probosz.

VI 1978 - W czasie trwania dni Żor obchodzonych od tego roku pod nazwą "Żorska Wiosna Młodości" Zarząd TMMŻ zorganizował w Miejskim Domu Kultury międzyszkolny konkurs dla uczniów szkół podstawowych pod nazwą "Czy znasz Żory?".

24 XI 1978 - Walne Zgromadzenie Towarzystwa Miłośników Miasta Żory, na którym dokonano wyboru nowego Zarządu.

7XII 1978 - Ukonstytuowanie się Zarządu w następującym składzie:

prezes	- Paweł Lokaj
wiceprezes	- Józef Brząkalik
-"	- Brunon Przeliorz
sekretarz	- Ewa Rotter

skarbnik	- Urszula Rosenstrauch
członek	- Zygmunt Smyczek
-"	- Józef Krysztafkiewicz
-"	- Halina Oberaj
-"	- Ewa Dudek
-"	- Stanisław Probosz
-"	- Antoni Nowicki
-"	- Bogusław Sawicki
-"	- Marian Cieśla
-"	- Wilhelm Łękawski
-"	- Lucjan Kreiss
-"	- Zygmunt Orlik
-"	- Zbigniew Węgrzyn

20 XII 1978 - Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach przyznał dla Towarzystwa Miłośników Miasta Żory nagrodę pieniężną w wysokości 25.000 zł z przeznaczeniem na zakup wyposażenia i pokrycie wydatków związanych z jego działalnością. Natomiast kwotę 5.000 zł przyznano dla najbardziej twórczych członków TMMŻ.

V-VI 1979 - We wszystkich żorskich szkołach z inicjatywy TMMŻ odbyły się spotkania z uczestnikami powstań śląskich - z okazji 60 rocznicy wybuchu I powstania śląskiego i z przedstawicielami Ludowego Wojska Polskiego - z okazji wybuchu II wojny światowej.

1 VI 1979 - W dniach trwania Żorskiej Wiosny Młodości, Zarząd TMMŻ przeprowadził tradycyjny konkurs dla uczniów szkół podstawowych "Czy znasz Żory?".

VI 1979 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMMŻ". Treść stanowiły następujące artykuły:

1. Żory w jubileuszowym roku 35 lecia - autor: Grzegorz Utrata.
2. Stan i perspektywy rozwoju oświaty na terenie miasta i gminy - autor: Antoni Nowicki.
3. Modernizacja stadionu sportowego - autor: Brunon Przeliorz.
4. Książę Władysław - założyciel obronnego miasta Żory - autor: Paweł Lokaj.
5. Z działalności Polskiego Związku Pszczelarzy - autor: Ewa

Dudek.

6. Wojenne losy wychowanków Liceum Ogólnokształcącego w Żorach - autor: Ewa Dudek.
7. Poznajemy nasze okolice miasta i gminy - autor: Zygmunt Orlik.
8. Rys historyczny sportu w Żorach - cz. II - autor: Brunon Przeliorz.
9. Herby wsi wchodzących w skład miasta i gminy - autor: Zygmunt Orlik.
10. Wspomnienie o Władysławie Glińskim - autor: Paweł Lokaj.
11. Spotkanie dwóch pokoleń - wywiad z najstarszym człowiekiem Żor - autor: Eugenia Sojka.

29 IX 1979 - W wyniku konkursu na najlepiej działające towarzystwo regionalne w Polsce, Towarzystwo Miłośników Miasta Żory otrzymało od Ministerstwa Kultury i Sztuki dyplom honorowy "Za osiągnięcia w upowszechnianiu kultury".

XII 1979 - Liczba członków wynosiła na koniec roku 508 osób.

V 1980 - Ukazał się kolejny "Informator TMMŻ", którego treść stanowiły następujące artykuły:

1. Żory w 35 leciu PRL - autor: Jerzy Kuczek.
2. Ruch młodzieżowy w Żorach - autor: Krzysztof Burzan.
3. Ludzie 35 lecia w życiu miasta - autor: Stanisław Probosz.
4. Krótki rys historyczny ZWUS w Żorach - autor: Bogusław Wyrobek.
5. PGKiM w Żorach - autor: Franciszek Celary.
6. Zagadkowy krzyż kamienny w Żorach - autor: Paweł Lokaj.
7. 100 lecie OSP Żory - 1881-1981 - autor: Brunon Przeliorz.
8. Sportowe A-B-C w sołectwach Żor - autor: Brunon Przeliorz.
9. Szkice z dziejów Osin - autor: Zygmunt Orlik.
10. Żorski cech obuwników w przeszłości - autor: Zygmunt Orlik.
11. Wspomnienie o Józefie Kłapczyku - autorzy: Michał Kaźmierczak i Marek Piksa SP 3.
12. Wspomnienie o dr Władysławie Drobnym - autor: Ewa

Dudek.

13. Wspomnienie o p. Śrubarzu - autor: Grażyna Gerste.

VI 1980 - Z okazji Żorskiej Wiosny Młodości Zarząd TMMŻ po raz kolejny zorganizował konkurs dla uczniów szkół podstawowych pod nazwą "Czy znasz Żory?".

1980 - Z inicjatywy TMMŻ Miejska Rada Narodowa w Żorach podjęła uchwałę o nadaniu nowo powstającemu osiedlu imienia "Osiedla Władysława Pawlikowskiego", nauczyciela, poległego obrońcy miasta z 1 IX 1939 roku.

1980/81 - TMMŻ było współtwórcą założenia Młodzieżowego Centrum Kultury na osiedlu 700 lecia Żor.

16 III 1981 - Walne Zgromadzenie Towarzystwa Miłośników Miasta Żory. Dokonano wyboru nowego Zarządu.

6 IV 1981 - Ukonstytuował się nowy Zarząd TMMŻ w następującym składzie:

prezes	- Paweł Lokaj
wiceprezes	- Józef Brząkalik
-"	- Brunon Przeliorz
sekretarz	- Jan Delowicz
skarbnik	- Urszula Rosenstrauch
członek	- Edward Białecki
-"	- Stefania Gorol
-"	- Lucjan Kreiss
-"	- Józef Krysztafkiewicz
-"	- Stanisław Probosz
-"	- Zbigniew Węgrzyn
-"	- Ewa Rotter

V 1981 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMMŻ" pod nazwą "Żory - moje miasto". Treść stanowiły następujące artykuły:

1. Ruch spółdzielczy w Żorach - autor: Brunon Przeliorz.
2. Kalendarz ważniejszych wydarzeń w historii sportu w Żorach - autor: Brunon Przeliorz.
3. O istnieniu szkoły podstawowej w Suszcu - autor: Marian

Cieśla.

4. Nazwiska i imiona spotykane w XVII w Suszcu oraz ich pisownia - autor: Marian Cieśla.
5. Kto to był Hubert Oberaj ? - autor: Stanisław Probosz.
6. Wspomnienia o Pawle Garusie z Żor - autor: Zygmunt Orlik.
7. 60 rocznica plebiscytu 1921 - 1981 - autor: Brunon Przeliorz.
8. 100 lecie OSP w Żorach . cz. II - autor: Brunon Przeliorz.

V 1981 - W dniach Żorskiej Wiosny Młodości odbył się w Miejskim Domu Kultury tradycyjnie organizowany przez Zarząd TMMŻ konkurs dla uczniów szkół podstawowych pod nazwą "Czy znasz Żory ?".

VI 1981 - Polskie Radio i Telewizja nagrały programy o działalności Towarzystwa Miłośników Miasta Żory.

1 XII 1981 - Pod patronat Towarzystwa Miłośników Miasta Żory władze administracyjne oddały Izbę Muzealną w budynku przy ul. Powstańców 8. Na piętrze budynku urządzono siedzibę Zarządu TMMŻ. W 1981 r. urządzona Izba Muzealna, dysponowała ekspozycją stałą poświęconą historii Żor umieszczoną w dwóch pomieszczeniach na parterze i jednym pomieszczeniem na piętrze przeznaczonym na organizowanie cyklicznych wystaw.

X 1981 - Liczba członków wynosiła 505 osób.

13 XII 1981 - Ogłoszony został w Polsce stan wojenny. Na mocy obowiązujących dekretów Rady Państwa i Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego zawieszona została działalność wszystkich organizacji społecznych w Polsce. Towarzystwo Miłośników Miasta Żory zawiesiło swoją działalność.

18 X 1982 - TMMŻ wznowiło swoją statutową działalność.

28 V 1983 - W ramach Żorskiej Wiosny Młodości Zarząd Towarzystwa Miłośników Miasta Żory zorganizował w Miejskim Domu Kultury kolejny, tradycyjny konkurs dla uczniów szkół podstawowych "Czy znasz Żory?". Kolejne miejsca zdobyły następujące szkoły: I m - SP 17,

II m - SP 1, III m - SP 10, IV m - SP 2, V m - Sp 3, VI m - SP 16
i VII m - SP 4.

29 XI 1983 - Walne Zgromadzenie sprawozdawczo - wyborcze Towarzystwa Miłośników Miasta Żory. Dokonano wyboru nowego Zarządu, w skład którego weszli:

prezes	- Paweł Lokaj
wiceprezes	- Edward Burcek
-"	- Stefan Pinocy
sekretarz	- Jan Delowicz
z-ca sekretarza	- Elżbieta Grymel
skarbnik	- Danuta Nowek
członek	- Józef Krysztafkiewicz
-"	- Alojzy Buchalik
-"	- Aleksandra Krzyściak
-"	- Damian Kubica

W trakcie trwania kadencji z pełnienia funkcji skarbnika zrezygnowała Danuta Nowek.

1 I 1984 - Liczba członków wynosiła 276 osób.

1984 - TMMŻ wraz z Towarzystwem Jastrzębia, Leszczyn, Rybnika i Wodzisławia wydało pierwszy numer wydawnictwa pt. "Kroniki Rybnickie" liczący 454 stron druku. W Kronikach umieszczono artykuły członków Towarzystwa Miłośników Miasta Żory:

1. Z historii rzemiosła w Żorach - autor: Paweł Lokaj
2. Towarzystwo Gimnastyczne "Sokół" w tradycji życia narodowego w Rybnickiem - autor: Leon Pytlik.
3. Z historii hufca harcerzy w Żorach - autor: Marian Uherek.
4. Obozy hitlerowskie na ziemi rybnicko - wodzisławskiej w latach 1939 - 1945 - autor. Jan Delowicz.
5. O Utopku z Ławczoka - autor. Elżbieta Grymel.
6. Narodziny obronnego miasta Żory - autor: Zygmunt Laskowski (przedruk z informatora TMRŻ z 1968 r.).
7. Z życia TMMŻ - autor :Paweł Lokaj.

2 VI 1984 - W ramach Żorskiej Wiosny Młodości Zarząd TMMŻ przeprowadził kolejny konkurs dla uczniów szkół podstawowych "Czy znasz Żory?". Wyniki konkursu były następujące:

I m - SP 16, II m - SP 2, III m - SP 3, IV m - SP 17, V m - SP 1, VI m - SP 13, VII m - SP 4, VIII m - SP 10.

1984 - Stałą ekspozycję i urządzenie wystawy w Izbie Muzealnej w Żorach zwiedziło 848 osób.

3 IX 1984 - TMMŻ było współtwórcą inicjatywy upamiętnienia istnienia na terenie miasta przy ul. Męczenników Oświęcimskich obozu dla ludności wysiedlonej "Polenlager 45" w formie tablicy pamiątkowej.

22 IX 1984 - Zarząd Towarzystwa Miłośników Miasta Żory przygotował uroczyste obchody 45 rocznicy wybuchu II wojny światowej. Porządek uroczystości przebiegał następująco:

- godz. 10⁰⁰ - zbiórka uczestników delegacji i zaproszonych gości w sali posiedzeń MRN na Rynku.
- godz. 11⁰⁰ - odsłonięcie tablicy pamiątkowej na mogile żołnierzy Wojska Polskiego poległych w obronie Żor, odczytanie Apelu Pokoju i składanie wiązanek kwiatów.
- godz. 12⁰⁰ - spotkanie weteranów Września 1939 ze społeczeństwem i młodzieżą szkolną w sali kina "Znicz".
- godz. 13⁰⁰ - otwarcie w Izbie Muzealnej TMMŻ wystawy "1 wrzesień 1939 w Żorach".
- godz. 14⁰⁰ - wycieczka autokarowa dla weteranów na miejsca upamiętnienia walkami obronnymi stoczonymi na terenie miasta w dniu 1 IX 1939 roku.

Spośród byłych żołnierzy batalionu ON "Rybnik" obecni byli:

adiutant batalionu - ppor. rez. Florian Grzybek,

d-ca plutonu z kompanii "Żory" - ppor. rez. Fryderyk Kraszyna,

d-ca plutonu z kompanii "Pszczyna" - ppor. rez. mgr Aleksander Bukko.

Artylerzystów 5 baterii 23 pal-u reprezentowali:

Działowy - kpr Stanisław Puto

d-ca patrolu sanitarnego - kpr Stefan Konieczny

zwiadowca - kpr Franciszek Pniak.

Gośćmi byli:

wdowa po ppor Władysławie Pawlikowskim, który zginął 1 IX 1939 r.

- p. Józefa Pawlikowska - Kowalewska,

wdowa po d-cy batalionu ON "Rybnik" ppłk. Tadeuszu Kwiatkowskim,

który zmarł w 1966 r. - p. Irena Kwiatkowska,

wdowa po d-cy 5 baterii 23 pal-u majorze Józefie M. Stranz, który zmarł

w 1981 r. - p. Zofia Stranz, oraz władze polityczno - administracyjne Żor. Odślonięcia tablicy pamiątkowej na mogile obrońców Żor dokonała p. Józefa Pawlikowska-Kowalewska, otwarcia wystawy w Izbie Muzealnej p. Irena Kwiatkowska i p. Zofia Stranz.

1 I 1985 - Liczba członków wynosiła 282 osoby.

3 V 1985 - Uroczyste przejęcie odnalezionego po 40 latach sztandaru dawnego Towarzystwa Matek Polek w Żorach. Były członkinie Towarzystwa p. Tekla Mandla i Akwilina Wyrobek, przekazały sztandar Prezydentowi Żor mgr Grzegorzowi Utracie, który oddał ten cenny zabytek na ręce Prezesa TMMŻ mgr Pawła Lokaja i Wiceprezesa Edwarda Burcka dla Izby Muzealnej TMMŻ.

1 VI 1985 - Zarząd TMMŻ w ramach Żorskiej Wiosny Młodości przeprowadził kolejny konkurs dla uczniów szkół podstawowych "Czy znasz Żory?". Kolejne miejsca zdobyły następujące szkoły: I m - SP 16, II m - SP 3, III m - SP 4, IV m - SP 1, V m - SP 2, VI m - SP 13, VII m - SP 17, VIII m - SP 10.

21 IX 1985 - Zarząd TMMŻ zorganizował uroczyste spotkanie członków TMMŻ i władz polityczno-administracyjnych miasta z mistrzem świata w akrobatyce szybowcowej kpt pilotem Jerzym Makulą, rodowitym żorzaninem, który w 1985 r. zdobył ten zaszczytny tytuł. Na spotkanie przygotowano w Izbie Muzealnej TMMŻ w porozumieniu z kpt pilotem Jerzym Makulą wystawę prezentującą zdobyte w Jego karierze sportowej trofea.

31 V 1986 - W ramach Żorskiej Wiosny Młodości Zarząd TMMŻ przeprowadził tradycyjny konkurs dla uczniów szkół podstawowych "Czy znasz Żory?". Wyniki konkursu były następujące: I m - SP 3, II m - SP 10, III m - SP 13, IV m - SP 16, V m - SP 17, VI m - SP 2 i SP 14, VII m - SP 4 i VIII - SP 1.

24 XI 1986 - Walne Zgromadzenie Towarzystwa Miłośników Miasta Żory. W skład nowego Zarządu zostali wybrani:

prezes	- Paweł Lokaj
wiceprezes	- Leokadia Koper
-"	- Edward Burcek

sekretarz	- Maria Krzemińska- Briss
z-ca sekretarza	- Barbara Kieczka
skarbnik	- Wanda Zdrójkowska
z-ca skarbnika	- Alojzy Buchalik
członek	- Jan Delowicz
-"	- Elżbieta Grymel

-"	- Damian Kubica
----	-----------------

-"	- Antoni Rajch
----	----------------

Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę o nadaniu tytułu "Honorowego Prezesa" Józefowi Krysztafkiewiczowi, jednemu z założycieli TMMŻ, a wówczas najstarszemu członkowi Towarzystwa.

6 II 1987 - Zarząd TMMŻ zorganizował spotkanie członków z mieszkańcem Żor Bernardem Kuczera, który był współtwórcą zbudowanego przy KWK "Moszczenica" jachtu "Czarny Diament" na którym opłynął świat.

13 IV 1987 - Zarząd TMMŻ zorganizował spotkanie członków z byłym mistrzem Polski, zdobywcą IV m na Igrzyskach Olimpijskich w Berlinie w 1936r. w szermierce Antonim Sobikiem.

30 V 1987 - Z okazji trwania Żorskiej Wiosny Młodości Zarząd TMMŻ przeprowadził kolejny tradycyjny konkurs dla uczniów szkół podstawowych "Czy znasz Żory?". Wyniki konkursu były następujące: I m - SP 16, II m - SP 3, III m - SP 4, IV m - SP1 i SP 17, V m - SP 13, VI m - SP 10 i VII - SP 14.

- Po konkursie, w siedzibie Zarządu TMMŻ odbyło się spotkanie z władzami polityczno-administracyjnymi miasta z okazji 20 - lecia TMMŻ.

V 1987 - W Izbie Muzealnej otwarto wystawę "Żorscy żeglarze słodkich i słonych wód" prezentującą sylwetkę żorskiego żeglarza Bernarda Kuczery, egzotyczne i ciekawe trofea jego morskich wypraw "Czarnym Diamentem" dookoła świata oraz dorobek 90 Harcerskiej Drużyny Wodnej im. Władysława Morgały z Żor.

XII 1987 - Po długiej przerwie Towarzystwo Miłośników Miasta Żory wznowiło działalność wydawniczą, wydając kolejny numer "Informa-

tora TMMŻ". Treść stanowiły następujące artykuły:

1. Z kart historii 20 - lecia TMMŻ - autor: Barbara Kieczka.
2. 65 - lecie LO im. Karola Miarki w Żorach - autor: Leokadia Koper.
3. Miejsca pamięci narodowej w Żorach - autor: Barbara Kieczka.
4. Wspomnienia o Brunonie Przeliorzu - autor: Paweł Lokaj.

Informator ukazał się w nakładzie 500 egzemplarzy.

1 I 1988 - Liczba członków wynosiła 255 osób.

I 1988 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMMŻ" w nakładzie 100 egzemplarzy. Treść stanowiły następujące artykuły:

1. Otto Stern - autorzy: Paweł Lokaj i Jan Szulik.
2. Nazwy geograficzne w Żorach - autor: Anna Żmuda.

W artykule wiodącym przedstawiono sylwetkę Otto Sterna, urodzonego w Żorach naukowca, który otrzymał w 1943 r. nagrodę Nobla z dziedziny fizyki.

1988 - Towarzystwo Miłośników Miasta Żory ponownie wzięło udział w ogólnopolskim konkursie "Bliżej regionu - bliżej kraju", którego organizatorem było Ministerstwo Kultury i Sztuki i redakcja "Kurierza Polskiego".

30 III 1988 - W ramach konkursu w "Kurierze Polskim" ukazał się artykuł Leona Janowicza "Co to jest gichta", omawiający działalność TMMŻ w okresie 20 lecia istnienia.

20 IV 1988 - W tygodniku "Nowiny" ukazał się artykuł Piotra Dudy "Aktywne Towarzystwa Miłośników Miasta " prezentujący czytelnikom działalność i działaczy TMMŻ.

22 IV 1988 - W "Dzienniku Zachodnim" Łukasz Wyrzykowski przedstawił sylwetkę członka Zarządu TMMŻ Jana Delowicza w artykule "Detektyw prawdy o okupacji" - szlachetna pasja Jana Delowicza.

24 V 1988 - W Izbie Muzealnej TMMŻ odbyło się spotkanie z byłymi żołnierzami 1-szej Czechosłowackiej Brygady Pancernej, którzy 24 marca 1945 r. brali udział w wyzwoleniu Żor spod okupacji hitler-

rowskiej.

Spotkanie filmowane było przez Zespół Filmowy "Czołówka".

28 V 1988 - W ramach Żorskiej Wiosny Młodości Zarząd TMMŻ przeprowadził tradycyjny konkurs międzyszkolny "Czy znasz Żory?".

Wyniki konkursu były następujące:

I m - SP 10, II m - SP 2, III m - SP 17, IV m - SP 14, V m - SP 3, SP 10, SP 13, VI m - SP 1, VII m - SP 4, VIII m - SP 9.

Ponieważ wygrała SP 16, w myśl regulaminu konkursu zdobywając po raz trzeci I m, otrzymała na stałe przechodni Puchar Prezydenta Miasta.

- W Izbie Muzealnej TMMŻ otwarto wystawę "Ludzie zasłużeni dla miasta". Zaprezentowano na niej sylwetki następujących mieszkańców Żor: Bonifacego Bałdyka, Juliana Samulowskiego, Floriana Leśnika, Władysława Pawlikowskiego, Franciszka Hamerlaka, Augustyna Biskupa, Józefa Kłapczyka, Józefa WYROBKA, Zygmunta Laskowskiego, Brunona Przeliorza, Stefana Łytkowskiego, Sylwina Łypka, Jana Gajdy, ks Piotra Kilmka, Józefa M. Stranza, Nikodema Sobika, Pawła Hanzlika, Franciszka Sojki oraz żołnierzy - powstańców XIII Żorskiego Pułku Powstańczego i jego dziejów w III powstaniu śląskim. Po otwarciu wystawy w siedzibie Zarządu TMMŻ odbyło się spotkanie z władzami polityczno - administracyjnymi Żor.

21 IX 1988 - W tygodniku "Nowiny" ukazał się artykuł Piotra Dudy o działalności wydawniczej TMMŻ pt. "Żorskie miejsca pamięci".

IX 1988 - Ministerstwo Kultury i Sztuki wraz z redakcją "Kurierza Polskiego" przysłały do TMMŻ w związku z VIII konkursem "Bliżej regionu - bliżej kraju" list z wyrazami uznania dla TMMŻ za dotychczasową działalność.

XI 1988 - Zarząd TMMŻ ogłosił konkurs plastyczny dla szkół podstawowych pod nazwą "Żory - moje miasto - wczoraj - dziś - jutro". Ukazał się kolejny numer "Informatora TMMŻ", na którego treść złożyły się następujące artykuły:

1. Kalendarz wydarzeń w Żorach - autor: Barbara Kieczka.
2. Wspomnienia o wybitnych działaczach społecznych w Żorach.
 - a) Bonifacy Bałdyk - autor: Leokadia Kieczka.
 - b) Józef Wyrobek - autor: Barbara Kieczka.

Informator ukazał się w nakładzie 1000 egzemplarzy.

1 I 1989 - Liczba członków wynosi 366 osób.

27 V 1989 - W ramach Żorskiej Wiosny Młodości Zarząd TMMŻ przeprowadził kolejny konkurs dla uczniów szkół podstawowych "Czy znasz Żory?". Ponieważ do konkursu po raz pierwszy przystąpiło 12 szkół podstawowych, zorganizowano półfinały, które wyłoniły 6 drużyn walczących w finale. Ostateczne wyniki konkursu były następujące: I m - SP 3, II m - SP 10 i SP 4, III m - SP 16, IV m - SP 7 i V m - SP 1.

- W tym samym dniu w Izbie Muzealnej otwarto wystawę prac plastycznych, uczniów szkół podstawowych, nadesłanych na konkurs ogłoszony przez Zarząd TMMŻ w XI 1988 r. Nagrody otrzymali następujący uczniowie:

I m - Anna Krajewska - SP 13

II m - Wioletta Rzepka - SP 3 i Małgorzata Synowiec - SP 3

III m - Joanna Kożuch - SP 13

Wyróżniono dodatkowymi nagrodami 10 prac. Po otwarciu wystawy odbyło się tradycyjne spotkanie Zarządu TMMŻ z władzami polityczno-administracyjnymi Żor.

17 XI 1989 - Zarząd TMMŻ zorganizował spotkanie z byłym Prezydentem Żor mgr Grzegorzem Utratą, który pełnił tę funkcję od 1 X 1977 r. , a który w październiku 1989 przeszedł na rentę. Spotkanie miało na celu wyrażenie uznania i podziękowanie za długoletnią współpracę i opiekę nad Izbą Muzealną i TMMŻ.

27 IV 1990 - Urząd Miasta Żory przekazał Zarządowi TMMŻ decyzję o konieczności opuszczenia dotychczas zajmowanego budynku przy ul. Traugutta 12, prawowitemu właścicielowi.

12 IX 1990 - Przeprowadzka Izby Muzealnej TMMŻ i zmagazynowanie eksponatów w jednym z pomieszczeń w starym Ratuszu na Rynku.

Do VIII 1991 zebrania Zarządu TMMŻ, w oczekiwaniu na przydzielenie nowej siedziby przez Zarząd Miasta, odbywały się w gościnie wynajętych pomieszczeniach i w mieszkaniach członków.

18 I 1991 - Walne Zgromadzenie Towarzystwa Miłośników Miasta Żory, które dokonało wyboru nowego Zarządu w składzie następującym:

prezes	- Edward Burcek
wiceprezes	- Leokadia Koper
-"	- Damian Kubica
sekretarz	- Wanda Zdrójkowska
z-ca sekretarza	- Barbara Kieczka
skarbnik	- Maria Krzemińska-Briss
z-ca skarbnika	- Lucyna Chodacka
członek	- Krystian Stępień
-"	- Jan Delowicz
-"	- Zbigniew Kożuch
-"	- Grzegorz Utrata

Komisja Rewizyjna: 1. Bogusław Wyrobek
2. Alojzy Buchalik
3. Antoni Rajch

Walne Zgromadzenie jednomyślnie podjęło uchwałę o nadaniu godności "Honorowego Prezesa" mgr Pawłowi Lokajowi, jednemu z założycieli TMMŻ, wieloletniemu Prezesowi Zarządu za ogromny wkład pracy społecznej w rozwój i działalność TMMŻ. Podjęło również uchwałę o uzupełnieniu statutu TMMŻ.

II 1991 - Członkowie Zarządu TMMŻ uczestniczyli w Komisji Historycznej powołanej przez Zarząd Miasta, której celem było dokonanie zmian w nazwach ulic i osiedli w Żorach. Z inicjatywy TMMŻ dotychczasowe osiedle XXX lecia PRL otrzymało nazwę "Os. Księcia Władysława", założyciela naszego miasta.

V 1991 - Ukazał się kolejny numer "Informatora TMMŻ ", którego treść stanowiły następujące artykuły:

1. Żory w powstaniach śląskich - autor: Barbara Kieczka.
 2. Nikodem Sobik - dowódca II Żorskiego Batalionu Powstańczego, kawaler Krzyża Virtuti Militari V klasy - autor: Leokadia Koper.
 3. Towarzystwo gimnastyczne "Sokół" w okresie powstań śląskich w regionie żorskim - autor: Krystian Stępień.
 4. Rola Towarzystwa Śpiewaczego "Feniks" w budzeniu świadomości narodowej w Żorach - autor: Leokadia Koper.
- Informator ukazał się w nakładzie 3000 egzemplarzy.

V 1991 - W ramach Żorskiej Wiosny Młodości zorganizowano kolejny konkurs dla szkół podstawowych "Co wiesz o Żorach?". W finale odbytym w Miejskim Ośrodku Kultury pierwsze miejsce i puchar przechodni Prezydenta Miasta zdobyła reprezentacja SP 10. Kolejne miejsca zdobyły II m - SP 16, III m - SP 13, IV m - SP 4, V m - SP 3.

VIII 1991 - Zarząd Miasta przydzielił na Izbę Muzealną 3 pomieszczenia na II piętrze w starej części Ratusza na Rynku. TMMŻ powróciło tym samym do lokalu, który posiadało na początku swej działalności.

27 VIII 1991 - W siedzibie Zarządu TMMŻ gościła delegacja gminy Binnenmass z Królestwa Holandii na czele z burmistrzem Oversier Cornelis. Goście zapoznali się z działalnością TMMŻ, zwiedzili wystawę w Izbie Muzealnej i wraz z członkami Zarządu zwiedzili naczenniejsze żorskie zabytki.

2 IX 1991 - Uroczyste otwarcie Izby Muzealnej TMMŻ połączone ze spotkaniem okolicznościowym z okazji rocznicy wybuchu II wojny światowej, z weteranami wojny obronnej we wrześniu 1939 roku.
- Powołano Komitet Organizacyjny obchodów 25 lecia TMMŻ.

XII 1991 - Wydany został kolejny numer "Informatora TMMŻ", którego treść stanowiły następujące artykuły:

1. Z działalności TMMŻ - autor: Edward Burcek.
2. Żorskie pożary - "Żary?" - autorzy: Paweł Lokaj i Grzegorz Utrata.
3. Tradycja Święta Ogniewego - autor: Edward Burcek.
4. 110 lat OSP w Żorach - autor: Edward Burcek.
5. Nowe nazwy ulic i osiedli w Żorach - autor: Barbara Kieczka.
6. Ważne i ciekawe wydarzenia z historii Żor - autor: Barbara Kieczka. (przedruk i poprawki z "Informatora TMMŻ" z listopada 1988 r.)
7. Aktualności TMMŻ.

II 1992 - Jubileusz XXV lecia TMMŻ w ramach którego zaplanowano:

1. Sesja popularnonaukowa o tematyce żorskiej.

2. Wieczornica dla członków i sympatyków TMMŻ.
3. Wystawa okolicznościowa w Izbie Muzealnej.
4. Koncert Jubileuszowy w MOK.
5. Wydanie okolicznościowych, pamiątkowych znaczków i medali.
6. Wydanie jubileuszowego "Informatora TMMŻ".

Niniejsza kronika została opracowana na podstawie istniejącej dokumentacji i informatorów TMMŻ.

Opracowanie:

Leokadia Koper

Barbara Kieczka

Maria Krzemińska-Briss

Sylwetki założycieli Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego w 1967 roku.

DUDEK ALOJZY

Urodził się 7 czerwca 1912 roku w Baranowicach. Po szkole podstawowej jako młodociany pracownik pracuje w przedsiębiorstwach budowlanych i w 1938 roku kształci się na poziomie szkoły średniej w katowickich Śląskich Technicznych Zakładach Naukowych. Wyrzucony z tej szkoły za "polskość" w 1940 roku i przymusowo skierowany przez okupanta do pracy w budownictwie, bierze czynny udział w Ruchu Oporu. Po wojnie w latach 1945 do 1950 kształci się jako technik budowlany i uzyskuje uprawnienia budowlane.

Już w kwietniu 1945 roku bez wynagrodzenia odgruzowuje Żory jako budowniczy w Miejskim Zarządzie Budowlanym. Później przez dwa lata pracuje poza Żorami, gdzie do pracy wraca na stanowisko budowniczego miejskiego. W 1951 roku organizuje prężnie rozwijające się, przodujące w regionie Miejskie Przedsiębiorstwo Remontowo - Budowlane, którego jest dyrektorem do czasu nieuzasadnionej, spowodowanej przez ówczesne władze powiatowe likwidacji w 1967 roku. Nie godząc się z tym bolesnym faktem, przenosi się do pracy poza Żory, a następnie przechodzi na emeryturę.

Autentyczny autorytet i prawdziwy gospodarz w zakresie odbudowy miasta z powojennych katastrofalnych ruin i zgliszcz. Bezkompromisowy, nie pytający o wynagrodzenie, szybki w działaniu, uparcie zmierzający do realizacji wyznaczonych planów i projektów wielu budynków i obiektów /dom kultury, kino, szkoła podstawowa, szpital, ośrodek zdrowia, pomnik, kościół, pogotowie ratunkowe, budynki mieszkalne i inne/.

Bardzo aktywny działacz społeczny. W młodszych latach sportowiec w "Sokole" i uczestnik życia kulturalnego. Był wieloletnim radnym MRN i przewodniczącym komisji budownictwa. Mecenase Towarzystwa

Śpiewaczego "Feniks". Zaangażowany jeszcze aktualnie w działalność samorządu mieszkańców, reprezentuje go w komisjach Rady Miejskiej nie będąc radnym oficjalnie. Do dziś członek komisji historycznej. Do chwili obecnej obok projektowania na własny rachunek, przez wiele lat bezinteresownie konsultuje i tworzy plany wielu obiektów użyteczności publicznej.

Współzałożyciel TMRŻ i z-ca skarbnika w jego pierwszym zarządzie. O sylwetce Alojzego Dudka niech zaświadczy jego osobisty cytat :
..."często spotykam się z wypowiedzią, że to ja odbudowałem Żory. Stwierdzam, że to nieprawda. Ja tylko miałem zaszczyt kierować tymi wspaniałymi ludźmi mego pokolenia. To krótkie sprawozdanie napisałem na życzenie Towarzystwa Miłośników Miasta Żor, dla młodego pokolenia lat powojennych, które aby nigdy nie doznało takiego losu jaki nas spotkał."

HILEWICZ MICHAŁ

Urodził się 29 września 1920 roku w Samarkandzie /b. ZSRR/.

Od 1959 roku związał się z pracą w Zakładach Wytwórczych Urządzeń Sygnalizacyjnych w Żorach, gdzie zajmował stanowisko kierownika Działu Planowania.

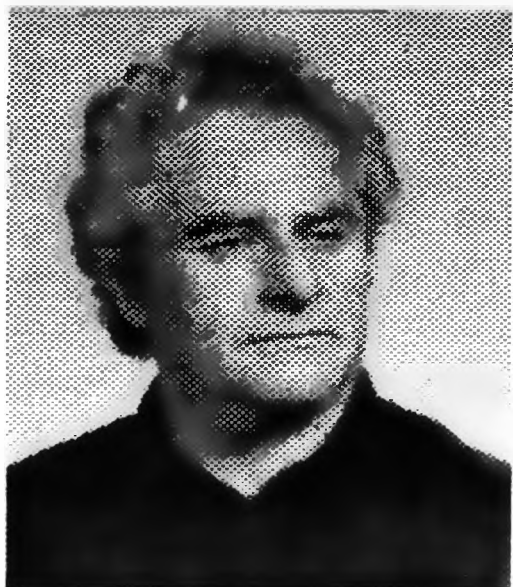
Był działaczem społecznym w mieście, między innymi pełnił społeczną funkcję dowódcy Terenowego Oddziału Samoobrony.

Do pracy w Towarzystwie Miłośników Regionu Żorskiego zaangażował się od pierwszego Walnego Zebrania, na którym powierzono mu pełnienie funkcji członka Zarządu.

Zmarł 3 września 1975 roku w Żorach.

KADŁUBIEC LEOPOLD

Urodził się 25 października 1923 roku w Krakowie. Z wykształcenia jest nauczycielem i wychowawcą dzieci i młodzieży poświęcił całe swoje zawodowe życie, które rozpoczął od 1948 roku, najpierw jako nauczyciel Szkoły Podstawowej nr 2 w Żorach, a następnie jako nauczyciel a później z-ca dyrektora Zasadniczej Szkoły Zawodowej. Od 1975 roku, przed przejściem na emeryturę, był współtwórcą i dyrektorem Szkoły Podstawowej nr 4 na Osiedlu Księcia Władysława /dawniej XXX-lecia PRL/.

Uczestniczył w życiu społeczno-kulturalnym miasta, między innymi jako członek orkiestry symfonicznej "Żorskie Smyczki".

Będąc długoletnim cenionym nauczycielem, związał się z działalnością Towarzystwa od początku istnienia.

Jako emeryt, przez kilka lat pracuje nadal zawodowo w administracji samorządowej, a poprzednio oświatowej.

KALETA ZENON

Urodził się 17 sierpnia 1907 roku w Skowiałynie powiat Borszczowski /b. ZSRR/.

Jako absolwent zawodowej, wojskowej szkoły podchorążych w Tarnopolu pracował w latach przedwojennych jako nauczyciel na terenie Ukrainy.

Będąc oficerem Wojska Polskiego, cały okres II wojny światowej poświęcił na udział w bitwach na różnych frontach. Po jej zakończeniu wrócił do zawodu nauczycielskiego, pracując przez kilka miesięcy w szkołach Iwonicza i Bytomia.

W 1945 roku przybył do Żor z którymi związał się już do końca życia. Zostaje najpierw nauczycielem w szkole podstawowej, a od 1949 roku

nauczycielem geografii i przysposobienia obronnego w Liceum Ogólnokształcącym im. Karola Miarki w Żorach. W międzyczasie uzyskał tytuł mgr geografii w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie.

Poza pracą dydaktyczną brał czynny udział w życiu społecznym na terenie miasta. Był komendantem przysposobienia wojskowego, prezesem ogniska Związku Nauczycielstwa Polskiego, dyrygentem Towarzystwa Śpiewaczego "Feniks" oraz współzałożycielem TMRŻ, wchodząc w skład pierwszego Zarządu. Napisał wiele artykułów do biuletynu informacyjnego, dotyczących środowiska geograficznego Żor. Zmarł w Żorach 14 stycznia 1982 roku.

KRYSZTAFKIEWICZ JÓZEF

Urodził się 1 stycznia 1902 r. w Gnieźnie. Po otrzymaniu świadectwa maturalnego w tamtejszym gimnazjum, studiował w latach 1922 do 1926 filozofię klasyczną na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego. Pracował jako nauczyciel w gimnazjum w Krotoszynie, Kępnie, Żninie. Do Żor przybył w 1930 roku i od tego czasu związany był z naszym miastem, ucząc języków klasycznych /łacina, greka/ oraz języka francuskiego w gimnazjum i liceum żorskim.

Okupację przeżywa w Paryżu i na Korsyce, a od 1945 do 1947 roku zostaje nauczycielem wysiedleńców w Bawarii. Wraca do Żor w 1947 roku i aż do przejścia na emeryturę był nauczycielem w Liceum Ogólnokształcącym w Żorach. Poza pracą nauczycielską bierze udział w organizowaniu TMRŻ, a szczególnie poświęcił dużo czasu przy opracowaniu historii Żor. Jest autorem wielu artykułów historycznych, opracowanych w biuletynach informacyjnych. Zmarł w Żorach 26 kwietnia 1988 r.

KUCZERA MAKSYMILIAN

Urodził się 3 września 1906 roku w Osinach.

Jako uczeń szkoły średniej był uczestnikiem III Powstania Śląskiego. W czasie okupacji został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Dachau.

Pracował w różnych przedsiębiorstwach budowlanych, zaś od 1956 roku do przejścia na emeryturę jako kierownik Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Żorach. Na tym stanowisku, dbając o urządzenia techniczno-komunalne przyczynił się znacznie do poprawy warunków bytowych czym zaskarbił sobie szacunek mieszkańców naszego miasta.

Z Towarzystwem był związany od założenia. W pierwszym Zarządzie powierzono mu funkcję przewodniczącego Komisji Rewizyjnej. Pod koniec życia był znanym społecznikiem w środowisku emerytów i rencistów.

Zmarł w Żorach 15 marca 1978 roku.

LASKOWSKI ZYGMUNT

Urodził się 24 sierpnia 1901 roku w Knihininie-Górcie, powiat Stanisławów /b. ZSRR/.

Po ukończeniu stanisławowskiego gimnazjum w latach 1923 do 1927 studiował historię na uniwersytecie we Lwowie. Po rocznej pracy w katowickim gimnazjum przenosi się do pracy w Żorach zostając nauczycielem historii w Miejskim Gimnazjum im. Karola Miarki. W czasie II wojny światowej chroniąc się w rodzinnych stronach brał udział w tajnym nauczaniu.

Kochając Żory już 28 marca 1945 roku wraca do nich, stając się głównym organizatorem i pierwszym powojennym dyrektorem Miejskiego

Liceum Ogólnokształcącego. Całe więc prawie życie zawodowe poświęcił służbie nauczycielskiej żorskiego szkolnictwa średniego. Był także do końca życia wielkim działaczem społecznym na terenie Żor.

Z pasją i pełnym oddaniem działał już w przedwojennych organizacjach społeczno-kulturalnych, organizując odczyty i imprezy kulturalne. Po wojnie był opiekunem zabytków kultury, prezesem Ogniska Związku Nauczycielstwa Polskiego i innych organizacji społecznych.

Główny założyciel Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego i jego pierwszy prezes do śmierci tj. 1974 roku.

Jest autorem wielu artykułów Informatora i współautorem "Pamiętkowej Księgi Miasta Żory". Główny współorganizator uroczystości jubileuszowych 700-lecia miasta Żory i 50-lecia miejscowego liceum, szkolnych konkursów wiedzy o Żorach. Wielka osobowość w historycznych kartach naszego miasta.

Zmarł w Żorach 25 czerwca 1974 roku.

LOKAJ PAWEŁ

Urodził się 17 lutego 1920 roku w Raciborzu-Brzeziu.

Po ukończeniu rybnickiego gimnazjum i liceum kształcił się w zawodzie nauczycielskim, a równocześnie pracował od 1945 roku jako nauczyciel w szkołach podstawowych Przegędzy, Brzezia i Żor. Od 1951 roku przeszedł do pracy w szkolnictwie zawodowym gdzie pracował do przejścia na emeryturę w 1980 roku, będąc przez kilkanaście lat dyrektorem Zasadniczej Szkoły Zawodowej w Żorach.

W międzyczasie w 1967 roku systemem zaocznym uzyskał tytuł mgr historii. W czasie pełnienia funkcji dyrektora był współtwórcą nowej inwestycyjnej placówki oświatowej, w której zlokalizowano zespół szkół ponadpodstawowych.

Jako emerytowany, ceniony nauczyciel jest dalej czynny zawodowo, pracując w różnych szkołach miasta.

Był i jest aktywnym działaczem kulturalno-oświatowym Żor. Twórca zespołu teatralnego przy MDK, aktywny działacz sportowy,

współzałożyciel TMRŻ, długoletni prezes Towarzystwa /1976 do 1991 r./, aktualny Honorowy Prezes.

Autor bardzo wielu artykułów Informatora. Za jego kadencji TMMŻ odnotowało spore sukcesy, co znalazło swój wyraz w postaci wyróżnień i nagród.

Bardzo ceniony i szanowany wychowawca - nauczyciel i działacz.

ŁYTKOWSKI STEFAN

Urodził się 13 lipca 1899 roku w Czastarach /dawny powiat wieluński/.

Po zdaniu matury studiował medycynę na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie i po ich ukończeniu w 1928 roku rozpoczął pracę lekarską jako asystent w szpitalu w Rudzie Śląskiej. Już po roku przyjeżdża do Żor, podejmując pracę lekarza w miejscowym szpitalu i łącząc to równocześnie z funkcją lekarza okręgowego. Po kilku latach zostaje dyrektorem żorskiego szpitala i wielkim społecznikiem, lecz w 1939 roku zmuszony jest ukrywać się przed hitlerowcami u swojej rodziny pod Warszawą. Pracował wtedy w polskim szpitalu polowym na Lesznie, a później w kilku innych warszawskich szpitalach. Uczestnik Powstania Warszawskiego jako lekarz-chirurg w szpitalu powstańczym na Żoliborzu.

Po upadku powstania w 1944 roku przebywa krótko w podsochaczewskiej wsi a później w Radomsku.

Wraca na Śląsk po jego wyzwoleniu, zostając dyrektorem katowickiego szpitala. W 1947 roku, kierując się zrozumieniem potrzeb zrujnowanych Żor, rezygnuje z eksponowanego stanowiska w wojewódzkiej stolicy i zostaje dyrektorem leżącego w gruzach, praktycznie nie istniejącego szpitala w Żorach.

Odbudowuje go, wyposaża, kieruje nim do przejścia na emeryturę w 1964 roku, doprowadzając poziom organizacyjno-medyczny tej placówki do chluby całego rybnickiego regionu.

Był wychowawcą młodego pokolenia żorskich lekarzy, wielu wysokiej klasy specjalistów.

Jako emeryt w dalszym ciągu ratował zdrowie i życie mieszkańców,

pracując do 1972 roku w kolejowej przychodni zdrowia.

Godną naśladowania, ofiarną pracę lekarza i dyrektora łączył przez całe prawie życie z pasją wielkiego społecznika.

Jeszcze w przedwojennym okresie swojej pracy był organizatorem Ogródka Jordanowskiego, ogrodów działkowych i kortów tenisowych. Po wojnie w czasie długoletniego dyrektorowania oraz na emeryturze był krzewicielem oświaty zdrowotnej, higieny i profilaktyki medycznej dla szerokich kręgów społecznych. Długoletni radny Miejskiej Rady Narodowej, współzałożyciel TMRŻ, autor wielu artykułów Informatora.

Zmarł w Żorach 13 października 1983 roku.

NOGOWCZYK BOLESŁAW

Urodził się 20 sierpnia 1935 roku w Wiśle. Ukończył studia na wydziale metalurgicznym Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie.

Z Żorami związał się w 1959 roku pracą w Zakładach Wytwórczych Urządzeń Sygnalizacyjnych gdzie przeszedł wszystkie szczeble kariery zawodowej, w tym od 1973 roku zajmował stanowisko naczelnego dyrektora.

Był wyjątkowym przykładem osoby łączącej dbałość o intensywny rozwój zakładu pracy, którym kierował, z realizacją licznych potrzeb rozwoju społeczno-gospodarczego Żor.

Pełnił wiele różnorodnych funkcji społecznych w naszym mieście. Był przez wiele lat radnym miejskim, w tym przez prawie dwie kadencje przed nagłą śmiercią w 1985 roku przewodniczącym rady i radnym Wojewódzkiej Rady Narodowej.

Jako bardzo aktywny działacz społeczny włączył się także w organizację TMRŻ i na pierwszym Walnym Zebraniu został wybrany II wiceprezesem Zarządu.

Zmarł 15 września 1985 roku w Cieszynie.

OBERAJ HALINA

Urodziła się 26 grudnia 1925 roku w Strzemieszycach.

W czasie swojej wieloletniej pracy zawodowej jako kierowniczka Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żorach związała się z młodzieżą. Zorganizowała i kierowała w MDK, którego kierownikiem był jej mąż Hubert, zespołem dziecięcego teatrzyku "Baśni". Praca z młodzieżą była jej pasją życia. Związawszy się od początku istnienia z Towarzystwem Miłośników Regionu Żorskiego poświęciła mu swoje zdolności i umiejętności propagatora wiedzy

o mieście wśród młodzieży.

W składzie pierwszego Zarządu TMRŻ pełniła funkcję sekretarza. Zmarła w Rybniku w 1986 roku.

OBERAJ HUBERT

Urodził się 22 sierpnia 1922 roku w Radlinie.

Pracował na różnych stanowiskach administracyjnych w Pszczynie, Tychach i Katowicach w teatrze "Ateneum".

W 1966 roku objął pracę jako kierownik Miejskiego Domu Kultury w Żorach i odtąd poświęcił się całkowicie pracy kulturalno-oświatowej w mieście. Posiadał zmysł dobrego organizatora pracy, toteż pod jego kierownictwem powstało w MDK wiele zespołów, między innymi teatrzyk "Baśni", Młodzieżowy Zespół Pieśni

i Tańca, orkiestra symfoniczna i wiele innych które rozślawiły miasto częstymi występami poza jego granicami administracyjnymi.

Przejawiając zainteresowania przeszłością miasta w 1967 roku znalazł się w grupie osób inicjujących powstanie Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego i udzielił mu tymczasowej gościny w pomieszczeniu MDK. W pierwszym Zarządzie Towarzystwa powierzono mu funkcję

pierwszego wiceprezesa. Jest autorem wielu artykułów Informatora. Był cenionym, szanowanym społecznikiem. Zmarł w Żorach 7 sierpnia 1987 roku.

**PIETRZYK
FRYDERYK ALEKSANDER**

Urodził się 6 lutego 1922 roku w Gliwicach. Jako uczeń gimnazjum ks. ks. Salezjanów w Ostrzeszowie Wlkp. w październiku 1939 roku zostaje wywieziony na roboty do Niemiec, skąd wraca w 1940 r. podejmując pracę na kolei. Po dwóch latach przymusowo wcielony do armii niemieckiej, skąd w 1944 r. ucieka do partyzantki francuskiej a jako internowany zostaje żołnierzem II korpusu gen. Andersa, uczestnicząc w kampanii włoskiej. W 1946 roku losy żołnierskie przenoszą go do Wielkiej Brytanii, gdzie uzupełnia

również swoje wykształcenie.

Wrócił do Polski w 1947 roku wiążąc się na dość długi okres z Żorami i podejmując pracę jako dziennikarz w "Gazecie Robotniczej". W latach 1950-1956 ze względów politycznych pozbawiony prawa wykonywania zawodu, dorywczo pisuje artykuły w różnych gazetach. Po rehabilitacji podejmuje w 1957 roku pracę jako dziennikarz "Wieczoru", a po roku rybnickiego, regionalnego tygodnika "Nowiny". Jako współzałożyciel Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego jest autorem artykułów Informatora i współtwórcą lokalnych audycji miejskiego radiowęzła w Żorach.

Zmarł w Rybniku w 1983 roku.

PRZELIORZ BRUNON

Urodził się 26 września 1912 roku w Żorach.

Był założycielem spółdzielczości w mieście i przez długi czas prezesem Gminnej Spółdzielni "Samopomoc Chłopska".

Był osobistością bardzo znaną w mieście ze swej społecznikowskiej pasji, zwłaszcza w dziedzinie propagatora masowego ruchu sportowego. Sam był w młodości piłkarzem, lekkoatletą, ping-pongistą, w których to dyscyplinach zdobywał wysokie lokaty. W późniejszym czasie był sekretarzem miejscowego klubu sportowego "Pogoń", a następnie po wojnie prezesem tego klubu, który nosił wtedy nazwę "Kolejarz".

Szczególnie dużo czasu poświęcał młodzieży, jej wszechstronnemu rozwojowi fizycznemu poprzez sport. Swoje zamiłowanie skierował do gry w piłkę palantową /baseball/, dla której opracował przepisy gry dla młodzieży. Był prezesem Zarządu Polskiego Związku Baseballa i Piłki Palantowej.

Przejawiał wielorakie zainteresowania społecznikowskie. Te doprowadziły go do grupy osób, które zainicjowały powstanie TMRŻ. Wspólnie z Zygmuntem Laskowskim opracował projekt Statutu Towarzystwa, który został przyjęty na pierwszym Walnym Zebraniu. W pierwszym Zarządzie pełnił funkcję przewodniczącego komisji historyczno-wydawniczej, zaś w 1976 roku wybrano go pierwszym wiceprezesem. Należał do grona najaktywniejszych członków Zarządu. Był współredaktorem Informatorów TMRŻ.

Zmarł w Żorach 18 grudnia 1982 roku.

RUBIŚ BOLESŁAW

Urodził się 12 stycznia 1925 roku w Poznaniu.

W czasie okupacji działał w ruchu oporu jako żołnierz AK w rejonie nowosądeckim. Po wojnie aresztowany i skazany na dożywocie przebywał w więzieniu na Montelupich w Krakowie, a następnie we Wronkach. Zrehabilitowany i zwolniony z więzienia w październiku 1956 roku przyjechał do Żor i zatrudnił się w Zakładach Wytwórczych Urządzeń Sygnalizacyjnych na stanowisku mistrza, gdzie pracował do czasu przejścia na

emeryturę w 1981 roku. Jeden z bardzo cenionych pracowników tego zakładu. Angażował się w działalność społeczną na odcinku organizatora szeroko pojętej turystyki i strażnika ochrony przyrody. Założył zakładowe koło PTTK, do którego przyciągnął młodzież. Długoletni członek władz tej organizacji.

Był także jednym z tych którzy stanowili grupę inicjatywną założenia TMRŻ i w jego pierwszym Zarządzie powierzono mu funkcję członka Sądu Koleżeńskiego.

Zginął w wypadku samochodowym w Kobielicach dnia 19 lutego 1983 roku.

WIECZOREK BOLESŁAW

Urodził się 25 marca 1903 roku w Gliwicach - Wójtowa Wieś i tam też od najmłodszych lat związany był z działalnością w polskich organizacjach niepodległościowych.

Brał udział we wszystkich trzech powstaniach śląskich. Aktywny działacz plebiscytowy. Niekorzystny dla ziemi gliwickiej wynik plebiscytu, powoduje przejście całej rodziny na stronę polską i jej osiedlenie się w 1922 r. w Żorach.

Z tym miastem związał się na zawsze

rozpoczynając pracę w administracji samorządowej. Zmobilizowany w 1939 roku do Wojska Polskiego, brał udział w kampanii wrześniowej, by następnie przejść do Rumunii, a stamtąd do tworzonej na Bliskim Wschodzie Brygady Strzelców Karpackich. Bierze udział w obronie Tobruku. Jako żołnierz II korpusu gen. Andersa walczył w całej kampanii włoskiej /Monte Casino, Ancona, Bolonia /, po czym dostaje się do Wielkiej Brytanii i po demobilizacji w 1947 roku wraca do kraju. Podejmuje pracę na powrót w administracji samorządowej Żor na stanowisku sekretarza miejskiego. Zwolniony po dwóch latach ze względów politycznych, przenosi się do pracy w administracji służby zdrowia. Uczestnicząc nadal w działalności społecznej na rzecz rozwoju miasta, nie zabrakło go także w gronie założycieli Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego.

Jako emeryt do końca był cenionym działaczem w środowisku kombatanckim.

Zmarł w Żorach 22 października 1987 roku.

WYROBEK - KACZMARCZYK BARBARA

Urodziła się 3 grudnia 1933 w Żorach. Wyrasta w atmosferze polskości i patriotyzmu jako córka rodziny o tradycjach powstańczych i społecznikowskich. Od najmłodszych lat aktywna harcerka - założycielka drużyny i drużynowa w Rowniu.

Po zdaniu matury w miejscowym LO w 1952 roku podejmuje pracę w Szpitalu Miejskim w Żorach. W latach 60-tych studiuje zaocznie, uzyskuje tytuł mgr ekonomii i przenosi się do pracy w żorskim PSS-ie. Tam przechodzi wszystkie szczeble

hierarchii zawodowej na stanowiskach kierowniczych aż do naczelnego prezesa włącznie. Kierując tą spółdzielnią przez wiele lat, umiejętnie pokonywała trudne uwarunkowania rozwoju sieci i zaspokajania potrzeb zaopatrzeniowych dynamicznie rozwijającego się miasta. Przez cały czas okresu pracy zawodowej brała czynny udział w życiu społecznym miasta. Wieloletnia radna MRN w Żorach, sekretarz

Towarzystwa Śpiewaczego "Feniks", przewodnicząca ruchu kobiecego, współzałożycielka TMRŻ. W 1981 roku przeszła na emeryturę. Aktualnie działaczka Związku Emerytów i Rencistów.

S U P L E M E N T

Oto sylwetki osób, które nie należą wprawdzie do grona oficjalnych współzałożycieli Towarzystwa Miłośników Regionu Żorskiego, jednak zaangażowani w jego działalność, swym oddaniem położyli wielkie zasługi dla jego rozwoju.

Ich wkład pracy był wielokrotnie większy niż niejednego z przedstawionych powyżej formalnych członków założycieli.

Stąd też zdaniem autorów, niniejszy artykuł bez przedstawienia tych osób byłby sporą niesprawiedliwością.

BRISS WIESŁAW ANDRZEJ

Urodził się 1 września 1933 roku w Siemianowicach Śląskich.

Po zdaniu matury w siemianowickim Liceum Ogólnokształcącym w 1951 roku, mimo zainteresowań dziennikarskich, spełniając aspiracje rodziców podejmuje studia medyczne, których nie kończy.

Pracował w różnych zakładach pracy, między innymi Hucie "Siemianowice", Zakładach Rowerowych w Czechowicach-Diedzicach i Zakładach Energetycznych w Bielsku - Białej.

W 1976 r. związał się z Żorami przenosząc się do pracy w Przedsiębiorstwie Budownictwa Mieszkaniowego PW "Fadom", skąd w marcu 1982 roku przeszedł na rentę.

Od tego czasu, przepojony zmysłem organizatorskim i społecznym, za symboliczne wynagrodzenie pracował do śmierci w Towarzystwie Miłośników Miasta Żory, prowadząc działalność organizacyjno-finansową i porządkując całą dokumentację.

Wprowadził wiele ciekawych inicjatyw w pracy Towarzystwa. Był organizatorem i współtwórcą okresowych wystaw i spotkań między innymi z mistrzem świata w akrobatyce szybowcowej - Jerzym Makulą. Wzbogacił zestaw eksponatów Izby Muzealnej. Organizował na wysokim poziomie konkursy wiedzy o Żorach. Główny autor uroczystości odsłonięcia tablicy pamiątkowej żołnierzy - obrońców

miasta z 1 września 1939 roku na 45-lecie wybuchu II wojny światowej. Jego owocną pracę dla Towarzystwa przerwała śmierć w dniu 8 września 1986 roku.

DUDEK EWA

Urodziła się 2 czerwca 1921 roku w Baranowicach. Była absolwentką żorskiego liceum i od początku interesowała ją jedynie praca nauczycielki. Kształcenie w tym zawodzie przerwał wybuch II wojny światowej, gdyż całą okupację niemiecką musiała z nakazu władz pracować jako sprzątaczką księgarni w Gliwicach.

Po wojnie, od 1945 roku podejmuje w Żorach pracę w wymarzonym zawodzie nauczycielskim i jako wyjątkowo ceniony i zany pedagog pracowała w szkolnictwie podstawowym do czasu przejścia na emeryturę w 1975 roku.

Wychowana w duchu polskości, od najmłodszych lat przejawiała pasję społecznikowską. Jeszcze przed wojną czynna harcerka, do końca życia nie zdradziła przyrzeczenia harcerskiego będąc instruktorem.

Była zaangażowaną działaczką w Towarzystwie Śpiewaczym "Feniks", kole Związku Bojowników o Wolność i Demokrację i innych organizacjach. Zawsze w nich była autorką ciekawych, kronikarskich dziejów tych organizacji na terenie Żor.

Była wieloletnim członkiem władz naszego Towarzystwa piastując różne funkcje. Zawsze wyjątkowo aktywna, autorka wielu publikacji Informatora.

Zmarła w Rybniku 7 stycznia 1982 roku.

GLIŃSKI WŁADYSŁAW

Urodził się 6 stycznia 1905 roku w Starym Sączu.

Z zawodu był nauczycielem. Przed przejściem na emeryturę pracował na stanowisku dyrektora Zasadniczej Szkoły Zawodowej w Żorach, do których przybył już w 1935 roku z patentem nauczyciela. Z wybuchem II wojny światowej powołany do batalionu Obrony Narodowej, uczestniczył w obronie miasta w dniu 1 września 1939 roku wspólnie ze swym kolegą Władysławem Pawlikowskim, którego bohaterskiej śmierci nie mógł przeboleć.

Po załamaniu się obrony Żor, wycofując się z polskimi wojskami, dostał się do niewoli niemieckiej i został wywieziony do obozu w głąb Niemiec, gdzie przebywał do końca wojny. W 1945 roku powrócił do Żor na poprzednio zajmowane stanowisko nauczyciela w szkole podstawowej, a następnie przeszedł do organizującego się w mieście szkolnictwa zawodowego. Ciężkie lata wojenne i trudne warunki obozowe zmusiły go przedwcześnie do przerwania aktywności zawodowej z powodu choroby.

Nie zaprzestał jednak działalności społecznej dla miasta. Z chwilą powołania TMRŻ angażuje całe swoje doświadczenia na rzecz rozwoju tego Towarzystwa, którego był kronikarzem. Pisał artykuły i wiersze do Informatorów, napisał powojenną kronikę miasta. Był inicjatorem powstania i organizatorem Izby Muzealnej, dla której poświęcił się bez reszty wyposażając ją w zebrane przez siebie wśród mieszkańców Żor eksponaty. Należał do grona osób, które za cel postawiły sobie zadanie odtworzenia przeszłości miasta i jej popularyzację wśród społeczeństwa żorskiego.

Zmarł 6 stycznia 1978 roku.

Opracował zespół: Edward Burcek
Leokadia Koper
Grzegorz Utrata